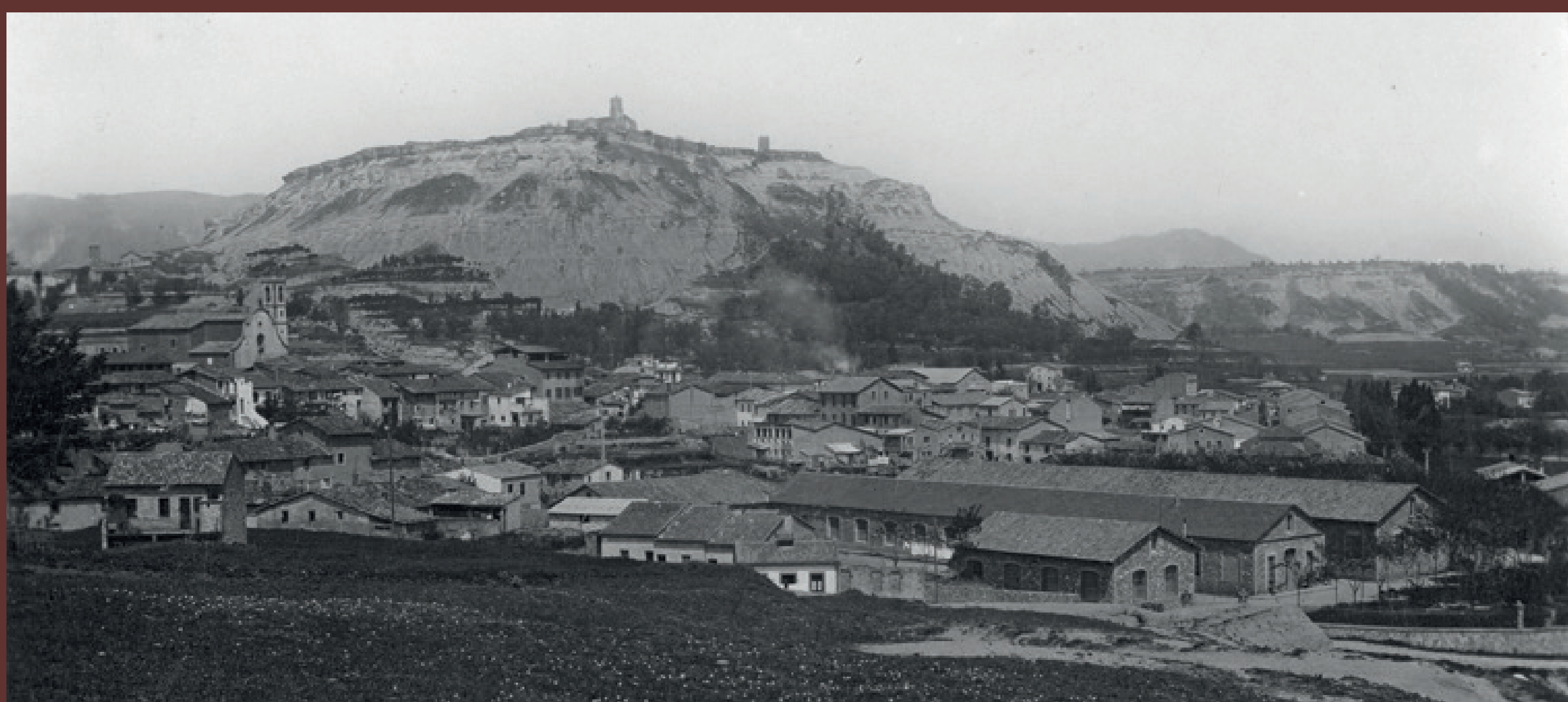

Espais de Memòria

Fàbrica tèxtil Estabanell i Pahisa La Guerra Civil i el món del treball

Vista general de la Fàbrica i el poble als anys trenta [Autor desconegut / Arxiu Municipal de Tona. Col·lecció L'Abans. Fons Arxiu Ramon Batllés]

El 1920 es va construir la fàbrica Estabanell i Pahisa, al barri del Raval. No gaire abans, el 1913, aquesta mateixa empresa havia fet arribar l'electricitat al poble.

L'esclat de la Guerra Civil va suposar la col·lectivització d'aquesta fàbrica. Durant el temps de guerra, algunes treballadores van ser acomiadades i processades; en el franquisme, també hi va haver episodis de repressió: acomiadaments i empresonaments de persones que hi treballaven.

L'Estabanell, *la Fàbrica*, va ser la indústria més important del poble durant molts anys. Va donar feina a moltes persones: la immensa majoria eren dones, de Tona i de municipis veïns. Es dedicava al teixit de cotó i, poc abans de tancar, als anys noranta del segle XX, víctima de la crisi del tèxtil català, es va convertir en taller de confecció.

A la tardor del 1936, la plantilla la formaven 167 persones: totes eren dones, excepte alguns teixidors, i la gent del despatx i els contramestres. A causa de la dificultat de proveir-se de fil de cotó, per la guerra, entre el juny del 1936 i el juny del 1938 la producció de la Fàbrica va caure un 79 %. Es va acabar treballant només tres dies a la setmana; s'hi fabricava roba militar.

El 13 de novembre de 1936, l'encarregat de la Fàbrica, Antoni Mirambell Gort, que havia estat regidor de la Lliga Catalana abans de l'inici de la Guerra Civil, i nou homes més d'ideologia dretana, van ser detinguts i conduïts a la presó de Sant Elies de Barcelona, d'on van ser alliberats pocs dies després. El març del 1938, deu treballadores, que eren familiars de desertors, com a represàlia, van ser acomiadades. Algunes d'elles van ser processades, acusades de simpatitzar amb el bàndol franquista, i condemnades a presó.

Acabada la guerra, quatre treballadores i un treballador que havien format part del Comitè de Control Obrer, o amb altres càrrecs dins la Fàbrica, foren processats per un tribunal militar. Reberen penes de presó. També foren acomiadades treballadores considerades desafectes al nou règim.

